

Бойко С.В.,

Білоцерківський інститут економіки та управління

**Досвід державного фінансування освіти в країнах-членах ЄС та
можливості його застосування в Україні**

На межі ХХ-ХХІ ст. в багатьох зарубіжних країнах посилюється інтерес до дослідження перспектив розвитку вищої освіти, яка послідовно трансформується під впливом процесів глобалізації, європейської інтеграції та входження в Болонський процес.

Проблеми фінансування розвитку освіти та науки в Україні та за кордоном, в тому числі і досвід країн-членів Європейського Союзу (ЄС), досліджували у своїх працях відомі вітчизняні та зарубіжні вчені, серед них Й. Бескид, Т. Боголіб, Л. Добровольська, Р. Кігель, В. Кремень, С. Ніколаєнко, К. Павлюк, Д. Полозенко, І. Ходикіна та інші [2-9]

Б. Данилишин та В. Куценко, спираючись на дані Міжнародної організації праці, твердять: „якщо у країні на науку виділяється менше 2% ВВП, розпочинається не лише руйнація науки, а й економіки і суспільства у цілому” [9, с. 49]

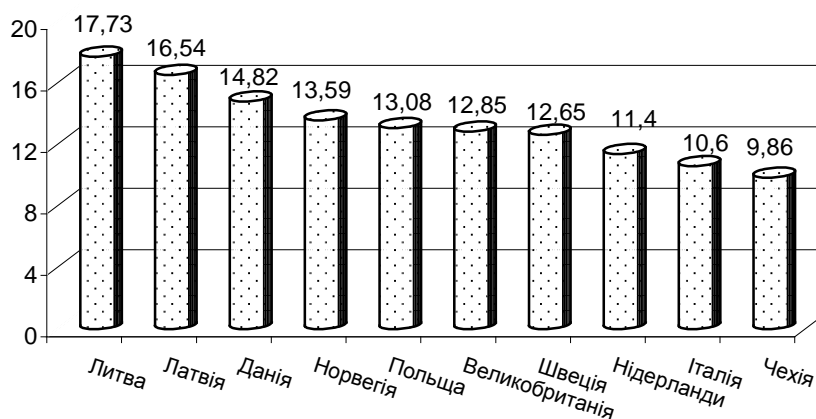
У країнах-членах ЄС найбільший рівень питомої ваги фактичних видатків на освіту до ВВП упродовж 1985–2005 років спостерігається в Данії – 7,1%, Угорщині – 6,78%; Швеції – 6,5% Австрії – 5,7%; найменший рівень зазначеного показника в Німеччині – 4,16% та Франції – 4,76% [8, с. 14]

Як відомо, економічно розвинені країни інвестують кошти не в сировинні галузі, а в людський капітал. США спрямовують в даному напрямку 76% ВВП, Європа - 2/3 ВВП, Україна лише 20% [6, с. 14]

Саме завдяки постійному зростанню витрат на освіту розвинені країни зберігають провідне становище у світовій економіці. При цьому досвід багатьох країн засвідчує той факт, що в більшості з них у структурі вкладень в освіту переважає державна частка. Як зазначає Дж. Е. Стігліц, питання про

співвідношення рівності та ефективності породжує майже однотайну згоду щодо участі держави у гарантуванні освіти [7, с. 35]

Частка видатків на освіту у зведених бюджетах країн-учасниць ЄС характеризується даними, наведеними в рис. 1.

Джерело: IMF, Government Finance Statistics Yearbook, 2006, p. 27.

Рис. 1. Питома вага видатків на освіту у зведених бюджетах країн Європи у 2005 році, %

На основі статистичних даних Міжнародного валютного фонду можна зробити висновок, що найбільший рівень фінансування освіти у Литві(17,73%), Латвії(16,54%) та Данії(14,82%). Найменший рівень видатків на освіту у зведених бюджетах Італії(10,60%) та Чехії(9,86%).

Рівень фінансування освіти в Україні у 2005 роках становив 11,08% від видатків Державного бюджету[10]. Рівень фінансування освіти з Державного бюджету є не значним, як у абсолютному, так і відносному значенні. Негативним у фінансуванні освіти є зменшення рівня фінансування. Так, у 2005 році питома вага видатків на освіту у Державному бюджеті зменшилася на 0,22 п.п.

Під час парламентських слухань "Про стан і перспективи розвитку вищої освіти в Україні" зазначено, що „українським незадовільним є державне фінансування вищої освіти, яке всупереч положенням статті 61 Закону України "Про освіту" становить лише 4,5 відсотка від ВВП і стримує її інноваційний розвиток. Застаріле обладнання становить понад 70%.

Невиправдано низькою залишається заробітна плата педагогічних і науково-педагогічних працівників. Не виконуються вимоги статей 3 та 4 Закону України "Про вищу освіту" щодо доступності вищої освіти, статті 64 - щодо співвідношення кількості студентів, які навчаються за рахунок видатків Державного бюджету України, на десять тисяч населення, статті 12 - щодо розроблення державних стандартів вищої освіти [1].

На основі викладеного матеріалу, можна зробити висновок, що рівень державного фінансування освіти в країнах-членах ЄС та Україні повинен становити не менше 13-15%, що забезпечить модернізацію і розвиток системи освіти. В Україні актуальними питаннями розвитку освіти залишаються: поліпшення матеріально-технічного стану ВНЗ, підвищення зарплат науково-педагогічним працівникам, стипендії аспірантам, студентам.

Література

1. Про Рекомендації парламентських слухань "Про стан і перспективи розвитку вищої освіти в Україні": Постанова Верховної Ради України від 4 червня 2004 року N 1755-IV // Відомості Верховної Ради. - 2004. - №38
2. Бескид Й.М. Фінансовий механізм вищої школи в умовах ринку // Фінанси України. – 2003. - №2. – с. 103 – 106
3. Боголіб Т.М. Фінансування науки за кордоном // Фінанси України. – 2005. - №4. – с. 46 – 53
4. Добровольська Л.М. Деякі аспекти державного фінансування вищої освіти // Фінанси України. – 2003. - №8. – с. 50 – 54
5. Майбуров І. Фінансування вищої освіти: національні особливості // Вища школа.- 2005.- № 3.- С. 59 - 66.
6. Ніколаєнко С. Реформа вищої школи України і Болонський процес //Голос України. – 2007. - №99. – с. 14 - 15
7. Павлюк К.В. Видатки бюджетів на розвиток людського капіталу як чинник економічного зростання // Фінанси України. – 2006. - №9. – с. 30 – 46
8. Університетська освіта в контексті інноваційного розвитку України: Автореф. дис... к-та екон. наук: 08.09.01 / І. Ю. Ходикіна; Інститут регіональних досліджень НАН України, - Львів, 2006. - 33 с.
9. Яценко В.М., Кошулько О.П. Інвестування в людський капітал в умовах трансформаційної економіки: регіональний аспект // Фінанси України. – 2007. - №5. – с. 48 – 54
10. Офіційний сайт Міністерства фінансів України - www.minfin.gov.ua